

« تۈرك يوردى » بو صايسىدە اورىنجى يىلك
برنجى جلدنى پىتريپور، مدنى يىتىن آبوتە لىمىزك
كچىكمە دە قىد لىرىنى يىكىلتمە لى رجا اولنور .

تۈرك يوردى

ناشرى : تۈرك يوردى

مدىرى : آق جورە اوغلى يوسف

يىل ۳

صاى ۱۲

۲۰ شىباط ۱۳۲۹

74
2

تۈرك يۈرۈى

اون بش كۈندە بر چىقار

تۈركلر ك فاندەنە چاليشير

ادبيات

مەدى

« ولكل قومر هاد... »

نە توحاف ، فقط نە آجىقلى بر تصادفدى ! سىروز اىستاسيونىندن بىندىكمز
ايكنجى موقع قومبار تىماندە بش كىشىدىك . وبشمزده تۈرك و مسلماندق ...
كچن فلاكت وبوزغون يىلنىك جانلانمش دە قالمش اوغورسىز وقارائلق داملاىرىنە
بگزمەين بر جوق قارغا سورولرى صاحبلىرى نەلدورولن بوش و سورولەمش
قارلاردە دولاشيوردى . ترەن حرەكت ايتىدىكى وقت ھېمز بر دفعە جق
سلاملاشمش وصوكرام ، اويالكىز اسير وپريشان مسلمان مملكتلرنە دويولان
ياقيجى و دوندورىجى آغير تۈكلەك طاشدن سىكونىلە صوصمىشدىق . هوا پك
صوئوقدى . قابالى جاملرك اينجە بوغولرىدن منارەلىرى يىقىلمش ، مسجدلىرىنىك
اوزرىنە خاچلر آسىلمش تىھا كويلرى كورويوركى اولويوردق . بوكويلر اوز اقلاردە ،
تا افقك نھايتىدەكى مورسیدىلرك ايچىندە ايدى . شىمدى اذانك صوصىدىنى
بو اوکسوز يوردلرە چانلرىنى اولوتىق ايچىن سىلانىكە واپور واپور كلن قافقاسىيە
روملرى يرلەشيورلردى . صوصويوردق . و صانكە بزە ميلیونلرجه قان و دین
قاردهشلىرىمىزك تولومنى خاطرلاتان دىشارىسنى ، بو دشمانك اوز وطنىمىزدن زورلە
قوباردىنى آلتىن مىھرى كورمەمك ايچىن اوگزمە باقويوردق . قارشىمىدن
بر سس :

— كندىمى توركىه زمانىدە ظن ايتىم ، ديدى . يانمىزدا ھېچ يابانچى يوق !
 كولومبىسەم . باشى ساللام . بو اوراق بىر بىكىدى . داھا بېيىقلىرى يىكى
 ترلە يوردى . آلارنى قابۇلنىك جېيىنە سوقىش ، بىر شىيدىن ئوركيور كې باشى
 اوموزلرىنىك آراسىنە چىكىش ، قومرال و اينچە قاشلىرىنى يوقارى قالدېرمىشى .
 ضعيف و قانسىزدى . يوزى ماسوادم كولسىكلەن روھانى و محزون بىر ياشلىقلە
 پارلا يوردى . اوبر كوشەدە ، نېچەرنىك دېيىدە بياض سارىقلى ، سىيە جەلى
 بىر خوجا ، اختيار ، خاستا ، مجالسىز و آلاجالى بىر يىغىن كې اويوقلى يوردى .
 ياننىدە كى شىشان و يىكى سياحت البىلەرى كىيىش سىيە و آلاڧرانغا ساقاللى بىر
 بك آفندى بىكبا قەدى . كولىدى . اونك قارشىسىندە كى سارى ، اوزون بويلو ، صوك
 مونا بول انوابلى قوتلى و كوزلىرى بارلاق بىر كىنج : « آم ، دىيا بو... » ديدى .
 صوصويوردق . ايىكى سەندەر سانىكە ھېچ بىر شى دە كىشمە مشدى . بىر آن ايچىندە
 « توركىه اداره سىندە كى سىلانىكە كىدىيورم » خىيالىنە قايلىييور و قابىيىنى قىرمىزى
 فسلى بىر قوندو قورتورك آچاڧنى بىكلە يوردىم . و بىلىم ناسل منطقسىز بىر جىسارتە
 سىروزلى اوراق بك قورقيور ، ايچىمىزدىن بىرىنىك يونان خفيەسى اولايىلە جىكنە
 حىمال وىرمىوردى .

— عىجا بورالرىنى نە وقت تورك عسكرى كلوب آلاچق ؟

ديدى . بىر دائىما بىلىمك ، اوكرىمك ، آكلامق ، طانىق ، آكلامق
 ايسىتمەدىكىمىز شىلرك اوستىنە آتديغىمىز باصما قالىب بىر سوزى آغزىمدىن قاچىردىم :
 — الله بىلىم !

اختيار خوجانىك اوكنىدە كى شىق و ايرى كىنج قالىن و آل بورتى كوچوك
 پارماڭنىك اوزون طيرناغىلە قاشىيارق :

— اللهك بىلدىكى معلوم بىر شى ! دىيە كولىدى ، لا كىن قولدە بىليركە
 آرتىق بورالره تورك آياڧى باصاماز .
 — نىچىن باصاماسىن ؟

دىيە ھايقىردىم . اويوقلايان بياض ساقاللى حوجا اوياندى . باشى قالدېردى .
 بىزە آرى آرى باقىدى . بىر يونانىستاندە اولديغىمى اونوتىشدىم . آغاچلار ، خندىكلار

يخبره لرك آرقاسندن خيزله كچوب كيدييوردى . شيشمان وَ يَك زنكين اولديغى
حالندين آكلاشيلان بك افندى اطرافنه باقينارق:

— ياواش قونوشساق... ديدى وَ بكا دونهرك دوام ايتدى ، اوغلم ، اكر
افتخار اونونه جق بر شيسه هيچ زحمت چكمنه دن بن ده سرك قدر مسلمان
وَ متعصب اولاييليرم . ملكيه شاهانه دن چيقدم . اون سكر سنه قائممقاملق
ومتصرفلق ايتدم . ايشته بن سزه سويليورم كه مسلمانلرك ياشامغه حق يوقدر .
وَ توركلر اصلا برداها بورالره كله مز . توركيه ده آغزيمه آلامايا جقم حقيقتلرى
بوراده سزندن صاقلامغه لزوم يوقدر . زيرا حر ومدنى بر حكومت آراضيسنده يز .
نه شو محترم حوجا افندى ونه ده سز ديسرلكمى ، اسلاملك عليهنده اولديغى
ادعا ايدهرك قافلك كسيلمه سنى ، آصيلمامى ايسته يه جك بر اول زمان عدالتى
بوراده بولاماز سكر ؛ مدنيتلرى ، ترقيلرى ، اعتلالرى ، تاريخلرى هپ دينلر
ياپار . دينلر بر كاشاني بيقرار ، يرينه ، ايكنجي بر كاشاني قورار . فردلرك بوتون
حركتلرنده كى اساسلرى قيميلداتان ، اجتماعياتده بويوك آنا خطرلرني چيزه ن
دينلر . اسلاملق ايسه فردلرنده كى جماعت و مليت تمايللرني بوزارق هپسنى
قارانلق بر تعصبك كورمز كورلكى ايچنده ياشاتير . سوزيمه شاهد ايشته بوتون
دنيا يوزنده كى مسلمانلق ... يوز ميليونلرجه مسلمان وَ بزم ملتزم اولان اللى
مليون تورك حالا اون اوچ اون درت عصر اولكى خرافه لر وَ افسانه لرله
چيرينيور . روسياده كى توركلر ، بوسنا هر سرك ، روم ايلي ، خيوه ، بخارا ،
عجمستان ، توركستان ، افغانستان ، بلوچستان ، هندستان ، مصر ، طرابلس ،
سودان ، تونس ، جزاير ، فاس ، صحراى كير ، زنكبار ، جاوا ، صومال ،
صوماترا ... داها صايامى ؟ حاصلنى بوتون اسلاملق بوكون انكشاف ايتمش ،
قوتلنمش ، ايله رله مش خريستيان ملتلك بويوندروغى آلتنده ... يالكز بزم
توركيا نك يالانچقدن براستقلالى وار . آمانه استقلال .. كومروكلرينه اون پاره
ضم ايده مز . دوشمانلريله راحت بر معاهده ياپاماز . پايختنده كى خريستيان مكاتبلىرى نك
ايچنه كيره مز . حاصلى اسلام تاريختنده او قوديغمز يوزشو قادار اسلام حكومتك
مخوينه سبب اولان عامللر حالا توركيه ده دورويور . عيني قانونلر ، عيني

شیلر تاثیر ایدیجه نتیجه لرده عینی اولور . او حالده تورکیه نکه ده دیگر مسلمان حکومتلری کی محو اوله جی ، تاریخن نامی سیلینه جکی و بز تورکلرده بوتون مسلمانلر کی یاقینده استانبولی آلاق اولان خرسیتیان آفندیلریمزه صداقله دعا ایدرک حیاتیمزی دیگر دینداشلریمز کی میسکین میسکین تعصب ، جهالت و رزالت ایچنده کچیرم جکمز محقق ... و ...

بو آتشی و متعصب بردیشزدی . اوکا منطق و قیاسلری یاپارکن حسنه و تعصبنه قابلماسنی توصیه ایدم جکدم . صوصاسنی ، لافنک سوکنی بکلوردم . سیروزی کنج بک قافاسنی ضعیف اوموزلرینک آراسندن جیقارمش ، کوزل و شاهانه کوزلری آچمشدی . ملکیه شاهانه ماذونی آسکی متصرفک بر دیرم سوزنی کسدی :

— یا مهدی ؟ مهدی چیقمايه جقمی ؟

— هانکی مهدی ؟

— هانکی مهدی اولاجق ؟ داها اونی بیلیمورسک ؟ مهدی چیقاجق . مسلمانلرک باشنه کچه جک . کاوورلرک هپسنی تولدوره جک . بوتون دنیایی مسلمان یاقاجق .

شیشمان بک آفندی طونبول و بیاض آلریله قارنی طوتارق کولویور ، آل یاناقلری پنجه پنجه قیزاریوردی . اختیار خوجانک قارشیشنده کی شبق کنجده زوالی سیروز بکنک صافلغنه کولمکدن کندیسنی منع ایدم بیور :

— نهی کوچوک بک ، بومهدی نه وقت چیقاجق ؟

دیه آکله نیور ،

— باری یاقینده کله جکسه نافله جیفتلکریمزی یوق بهاسنه کاوورلره صائمایلم ...

دیپوردی . لوقوموتیف دودوکنی جالیوردی : بن «مهدی» بکله بن صاف چوجوغی ناصل مدافعه ایدم جکمی دوشونوردم . او برکوشه ده کی بیاض و بویوک صاریقلی ، بیاض و بویوک صاقالی اختیار وساکن خوجا آفندی دوغرولدی . بویوک ، درین و کوچک کوزلری آجدی . سیاه و قالین جبهه نکه تمیز اتکلرینی دوزلته دی . ایلک دفعه آغزینی آجیوردی :

— مهدی یه کولویورسکیز ها...

دیدی. بن ارضک دوم دوز اولدیغنی، بالغک اوزرنده اوکوزک بوینوزنده طبیق بر تبی کی دوردیغنی فنله اثباته قالقاق بوناق بر یوبازک مهدی حقنده صاحبالایاجنی بودالاقلری دویماق ایچین باشمی پنجره یه دوغرو جویردم . خوجا آفندی یابانجی اولمادیغم غریب بر تجویدک آغیر وخصوصی آهنگیله لافه باشلادی . اما بنده آرتیق دیشاری باقامادم . اونی جان وکوکلدن دیکلرکن سیروزلی کنج بک کی بنم ده آغزم بر قاج سانتیمتره آچیق قالدی .

..

• — بومهدی یمدر؟ بیلیورمیسکیز اولادلر؟ غائب اولان اون ایکنجی امام! بوتون مسلمانلر اونک کلینی بکلیورلر... بوشبهه سز بر خیال . بوخیالک نره دن وناصل تاثیرلرله چیقدیغنی سزه سویله یهیم : اسلاملق بر مفکوره در . اویله عالی ، متین ، یوکسهک بر مفکوره که تعرضی... هر مسلمان ، اسلام اولمایان ملکترلری آلق ، اورالری هب مسلمان یایمق آملنی بسله ر . زمان قتهلر و نفاقلر آراسنده کچمش . اسلام حکومتلری برر برر انقراض بولمش . اسلاملر اسیر دوشمشلر . فقط هر اسیر مسلمانده اسلاملق مفکوره سی شعورسز بر عنغه ، بر امید ، بر امل بیراقش . اسیرلکک آغیر و آتشی زنجیرلری آلتنده ایکنه ین هر مسلمان بر خلاص ، بر نجات کونندن امیدنی کسمه مش . و بوامیدینک فعله چیقارلمسنی تکرار برکون میدانه چیقاجق اولان اون ایکنجی امامه ، مهدی یه عطف ایتمش . بومهدی اسلام سلیقه سنک شعورسز بر امنیتله بکله دیکی خلاصجی ، هادیدر . عجیبا حقیقه بویله بر خلاصجی چیقوب بوتون مسلمانلری اسارتدن ، ظلم و اعتسافدن قورتاره جقمی ؟ بوتون اسلام دیارلرنده ، روم ایلینک ، آسیانک ، بولغارستانک ، هندستانک کویلرنده ، آفریقانک بادیه لرنده مسلمانلر هب بر خلاصجی یی ، بر مهدی یی بکله رلر ؛ مهدی یه دایر بر چوق ماصاللر ، حکایه لر واردر . بونلره بویوک و بریشان بر امتک یارالانمش روخنده اوبویان اک حزنی ، اک غریب و محتشم شعرلرده قاریشیر . آق مناره و سائره کی... لاکین بو مهدی صحیحدن کله جکمی ؟ خایر و اوت... اسلام روحی

شعورسىز بر صافيت و امنيتله هر خلاصجي كېي سيوريلهن قهرمانه بو آدى ويرير .
فقط اوموفق اولامانجه «مهدى» ، كلهسى «متمهدى» اولور . ينه حقيق بكه نيلمكه
باشلانير . اما... اما خاير ... اويله بر مهدى ظهور ايدوب بوتون اسلاملىرى
براشدیرهرك مستوليلرندن بر آنده انتقام آلامايه جند . سیرلكده قيامته
قادار سوره جكمى ؟ خاير ، خاير ... مطلقا بر كون اسلاملك نوجى آلينا جقدر .
اما ناصيل ؟ بو كا بويوك و مقدس كتابمى قرآن كريم جواب ويريور ،
دييوركه :

« — دولكل قوم هاد... »

« اوت بوتون قوملك كنديلرينه مخصوص هاديلرى واردر . اونلره هدايت
ايريشديرير . مثلا بوسنا هر سكهده كى مسلمانلرى خليفه كيدوب قورتاراماز .
اونلر چاليشيرلر ، ايچلرندن بر فداكار ، بر جوق فداكار چيقار . سلاحه
صاريليرلر . اسيرلكدن قورتولان خيرستان ملتلر خلاصچيلرينى تقليد ايديرلر .
جزايرده كيلر ، فاسده كيلر ، طوانسده كيلر ، سودانده كيلر ، حتى مصرده كيلرده
نويله ... باشقه يرلرده كيلرده نويله ... كندى ايچلرندن ، كندى قوملرندن
قورتاريچى هاديلر يتيشه جك . منسوب اولدقلى قومك باشنه كجه جكلر .
صوكر ا ... اسيرلكدن قورتولان ، قافالرى علم و عقل طومتغه باشلايان اسلام
ملتلر ، خيرستان ملتلر كېي ، ارالرنده بر « بين المليات » تشكيل ايدم جكلر ، كه
ايشته بو « اتحاد اسلام » مفكوره سنك حقيقتيدر . آرتيق بو « اسلام بين المليات »
مفكوره سى حقيقت حالنه كيرنجه « خيرستان بين المليات » يعنى آوروپاليلر ، ضعيف
و حايه سىز بولدقلى كوچوك اسلام قوملك اوزرينه هپ برلكده يوكله
نهمه يه جكلر . ايشته بوموازنه دن دنيا يوزنده آتجاق او وقت « حق و حقوق »
دوواجقدر . بر قومك هاديلرى او قومى غفات ، جهالت ادرا كىزلك
اويقوسندن اويانديرانلردر . بز توركلر قورتاريچيلريمىزك آنده كى مقدس و هدايت
شعله لر ينك آيندينلاندېنى مى بر مفكوره يه دوزرو يورويه جك ، آلتسده
ايگله ديكىمىز زنجيرلرى قيراجق ، ديكر تورك اولمايان اسلام قارده شلر يىمىزك
ييله امدادينه يتشه جكلر . و بزم كېي هر اسلام قومده كندى هاديسنى بكه مكدم

حقليدير . بو مژده يى بزم مسلمانلره قرآن كريم وىرمشدر . اوت ايشته قرآن كريم المژده ... بر مهدى يوقدر . فقط برچوق هاديلر اولاجقدر .
عوام اوتك و خيالى مهدى يى بلكه ركن بزم ، تورك ، عرب ، فرس و ديكر اسلام متفكرلى كندى هاديلر يىمى ، حقيقى مهديلى بلكه مهلى يى . واونلر ك ظهور ايدوب ائمه يه جلكرندن برآن ايچين اولسون شېه لئمه مهلى يى ...

..

بيلم هانكى ايستاسيونده دورمشدق . ترونك قايسى بردنبره آچيلدى .
و اختيار خوجا صوصو وىردى . اسمر بر قوندوقتور سيليندير شابقهلى بر رومه :
— بويوريكز .

دييوردى . بو حريف بزم تعريف اولونامايه جق درجه ده درين بر نفرت
و استكراهله باقارق رويجه :

— فقط بوراده توركلر وارا

ديه دوردى . صورائى اكشيتهر ك همزى آرى آرى سوزدى . قهرمان
قوندوقتور همان يارارلغنى كوستردى :

— هايدى بره ... اوبراشه طوپلانك . بوراده پنجه رنك اوگنده موسيو
راحت ايدمه زهك ...

خوجا ايله قارشيسنده كى كنچ يوزلرينى يره ايگهرك بزم طرفزه كلوب
صيقشيديلر ، كيرن شيق و كستاخ موسيو شابقه سنى چيقاروب ، آياقلىرى
قارشىكى قاناپانك اوستته اوزاتدى . نادنا ياتدى . صيغاراسنى ياقدى . تك
كوزلكنى طاقارق بزم باقغه باشلادى . سوزىنى تاماملایامايان اختيار خوجا
يارالى و جان چكيشه ن دوشكون بر آرسلان كى يكي دن اويوقلامغه باشلامشدى .
شيمدى بزم ، ينه ، اويالكلر اسير و پريشان مسلمان ملكه تلىرنده دويولان
قيجى و دوندوريجى آغير توكلك طاشدن سكونيله صوصويوردق .

يولجو موسيو ، جيغاراسنك كوللرينى اوزر يىمزه فيرلاتيور ، توكورويور ،
سوكرا آوازي چيقدى قدار بيزانس ايمپراطورى و يونانستان قيرالى اون
ايكنجى قوسطانطين ايچين بسته له نمش فيرانسزجه بر شرق يى هايقيرييوردى .

بز صوصویوردق ... ترمن سیرمک وفاصلهلی آغاچلقلرک آراسندن کچیوردی .
 و تورکلردن قلما صاری بادانالی آسکی قارا قوللر ، بو یوللردن قاچارکن محو
 اولمش خافل بر ملتک دینمز وییق قمعبلری کبی ، ایکیشر ، اوچر کیلو متره
 آرا ایله صیرالانمش حالا دورویوردی . صوصویوردق . ظن ایدرم هیمز - حتی
 اسلاملقدن امیدنی کسمش اولان آجیق فکرلی معهود شیشمان متصرف
 معزولی بیله - هیمز مقدس کتابک هر قومه وعد ایتدیکی هادیلری دوشونویور ،
 تورکلرک مهدیسی نه وقت چیقاجغنی کندی کندیمره سورویوردق . بولجو
 موسیو تورکلرکله آغزه آتماز کفرلرله قافیلهلنمش رومجه شرقلرده باغیرمهیه
 باشلامشدی . بز صوصویوردق . بز صوصویوردق . و نیم کوزلرم هپ اوییاض
 بر فلاح و امید فجرینک اوزاق بر عکسی کبی پارلایان بیاض ساریقه اختیار
 خوجاک اویانیق بر دالغینلقله سالانان بویوک ونورلو باشنه دالیوردی...

عمر سیف الدین

ظفر

- چنگیز خان ایچین -

طوتوشمش بلده لرمشعل طوتار ییشنده افرادک ؛
 خراب اولمش سرایلر داستان سویلر آساطیره ؛
 آسیر اولمش حکمدارلر چکر کردونهلر چولده
 بهادرلر قوشار اوستنده بهیکرلرله آجسادک ...

آقار وادیده قاندن بر نهر ... مغلوب اولان ایللر
 تباه افسرلرک یوقسول بقایایله آغلارکن
 منادیلرله بر موکب کچر یانمش معابدن ،
 قازار تاریمچه مزاراقلر شرف اکللی هیکلر...